

Yetmiş Yıl Önce Başlayan İlk ve Orta Öğretim Sürecinden Akılda ve Fotoğraflarda Kalanlar

Teoman ERGÜL

Kebikeç dergisinin ilk ve orta öğretim anıları ile ilgili bir özel sayı planladığını öğrendiğim zaman heyecanlandım. Bir an kendimi boşlukta hissettim. İlkokula 1943-44 öğretim yılında Muş'ta başladım. O günden bu yana tam yetmiş yıl geçmiş oluyor. İlkokulu üç Doğu Anadolu ilinde, Muş, Erzurum ve Bitlis'te tamamladım. Kırşehir'de ortaokula başladım ve bitirdim. Liseyi ise Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi ile Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi'nde okudum. Bu çeşitlilik kültürüme, davranışlarıma da etki etmiş olmalı.

Albümlerdeki fotoğraflardan ve henüz zayıflamamış belleğimden çıkarabildiğim anıları ilgi çekici bulabileceğinizi umarak yazmaya başlıyorum.

Çocuğun eğitim ve öğretimi aileden başlamaktadır. Babamın memur olması dolayısıyla ailem, çekirdek aile idi ve babam ile annemden ibaretti. Bir süre birlikte yaşadığım babaannemin küçük yaşlarda bir etkisi olduğunu sanmıyorum.

Anne tarafından ise teyzemin kocası Murat Uraz'a daha sonraki yıllarda öykündüğüm; babamla birlikte okuma ve yazma alışkanlığını ona özenerek edindiğimi sanıyorum. İstanbul Lisesi Müdür Muavini iken ölen büyük dayım Murat Tekiner'i hiç hatırlamıyorum. İlköğretim müfettişi olan küçük dayım Bahri Tekiner'i de yetişme çağlarımda doğru dürüst tanımadım.

Okul öncesi ile ilk ve orta öğretim döneminde etkilendiğim geride iki insan, annem ile babam kalıyor. Önce onlardan başlamalıyım.

Babam Niyazi Ergül'ün eğitim süreci ile ilgili pek fazla bilgimiz bulunmuyor. Liseyi "orta" derece ile bitirmiş olmasına bakarak çok başarılı bir öğrenci olmadığı söylenebilir. Şiirle dolu geçen bir öğrenim dönemi yaşadığı ise bıraktığı eski yazı şiir defterlerinden bellidir. Elimizde liseden mezun olduğu 1934 yılına kadar yazılmış şiirlerle dolu üç şiir defteri; hemen sonra yayımlanmış *Benim Koşmalarım* adlı küçük bir şiir kitabı ve bu dönemde dergilerde yayımlanmış şiir ve nesirleri var. Eldeki bu verilerden ortaya çıkan sonuç Niyazi'nin eğitim döneminde derslerinden çok; edebiyat ve şiirle ilgilenmeyi seven bir öğrenci olduğudur.

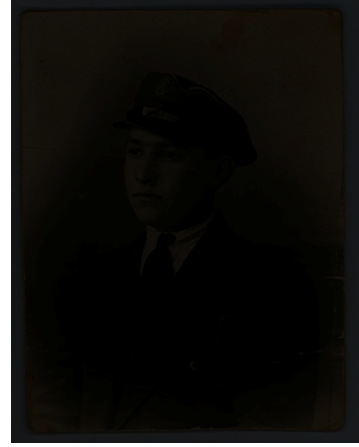
Lisede Fransızca öğretmeni Cevdet Bey (Karlıdağ- Ünlü Abdullah Cevdet'in oğlu) ile yaşam boyu süre giden bir dostluğu oluşmuş. Bu dostluğun kaynağında edebiyat ve şiir sevgisi yatıyor. Cevdet Bey'in Fransızca'sından daha çok, şiir hakkındaki bilgilerinin genç Niyazi'nin ilgisini çektiği anlaşılıyor. Bunu yazılarında da görüyoruz.

Benim için en önemlisi, *Cumhuriyet*'te yayımlanan bir yazımdan sonra Cevdet Bey'den aldığım mektuptur. Bu mektubunda "Ben, arkadaşım, dostum Niyazi Ergül'ün Teoman diye bir oğlu olduğunu hatırlıyorum. O isen babanın adresini bana bildirmeni rica ediyorum. Eğer o değilsen kusura bakma" diyordu Cevdet Bey.

Babamın okuldaki lakabının, şiirle fazla iç içe yaşamasından ve şiirlerini gözlerini kapayarak okumasından dolayı "Kör şair" ve/veya "Homeros" olduğunu biliyoruz.

Niyazi'nin eğitim yıllarında bir de keman olayı yaşanıyor. Kendi anlattığına göre köyden geldikten kısa bir süre sonra okulun müzik atölyesindeki çalgılar ve özellikle keman ilgisini çekiyor. Müzik öğretmenin herhalde yaşı ve köy çocuğu olmasından kaynaklanan olumsuz tavrına rağmen geceleri gizlice müzik odasına girip keman çalmayı öğreniyor. Lisenin etkinliklerinde oldukça ilerlettiği anlaşılabilir kemanını çalıyor. Lisede ve kız öğretmen okulundaki karizmasının bir diğer unsuru da bu keman oluyor.

Erzurum'da, liseye komşu kız öğretmen okulu ile ortaklaşa düzenlenen etkinliklerde "gözlerini yumarak" duyguyla şiirler okuduğu için, kısa boyuna, sağlıksız bünyesine karşın kızlar arasında süksesi olduğu anlaşılıyor. Ünü o kadar ileri gidiyor ki, Lise Müdürü Murat Uraz'ın baldızı, uzun boylu, gösterişli Zehra ile aralarında bir yakınlık doğuyor.



Teoman Ergül'ün babası Niyazi Ergül Erzurum Lisesi'nde son sınıftayken (1934)



Teoman Ergül'ün annesi Zehra Hanım Erzurum Kız Öğretmen Okulu'ndaki arkadaşları ve öğretmenleri ile gezide (1934)

Erzurum Kız Öğretmen Okulu, öğrenciliklerinin son yılında İstanbul'a naklediyor. Annem Zehra da İstanbul'a gidiyor. Bunun ilişkilerine nasıl bir etki yaptığını tahmin etmek güç olmasa gerek.

Annem mezun olduktan sonra ağabeyi Murat Tekiner'le Kütahya'ya gidiyor; bir yıl öğretmen vekilliği yapıyor. Sonra tekrar annesi ile Erzurum'a küçük ağabeyinin (Bahri Dayımın) yanına dönüyor. Niyazi de Lise son sınıfta Sarıkamış'ta memurluğa başlıyor. İki genç arasında neler yaşandığını, ilişkilerini nasıl sürdürdüklerini bilemiyoruz, ama 1.1.1935 tarihinde nişanlanıyorlar. (Allah gani gani rahmet etsin, ne babam ne de anam bu gibi konularda uzun uzun konuşmayı sevmezlerdi; bizde de bunu öğrenmek için bir istek yoktu. Bunun için sorup soruşturmayı hiç düşünmedik. Onları bazı şeyleri anlatmaya zorlamadık. Şimdi içtenlikle söylüyorum ki, bu ihmalin vicdan azabını çekmekteyim.) Bir yıl sonra da evlenmişler.

1937 yılında, babamın yedek subay okulunda İstanbul'da bulunduğu günlerde, Cağaloğlu'ndaki teyzemin evinde dünyaya geldim. Yedek subay okulu bittikten sonra babam Bitlis alayına tayin edilmiş; askerlik bitince de Muş'a memur olarak gelmiş.

Annem öğretmen okulundan mezun olduğu halde öğretmenlik yapamamış olmanın burukluğu ile olmalı, bana okuldan önce okuma yazma öğretme çabasına girişmiş, kendi anlattığına göre "A'dan sonra B gelir"i öğretemediği için vaz geçmiş. Sanırım bende uğradığı başarısızlıktan sonra kardeşlerimde hiç denemiş yöntemini.

1943 yılında Muş'un ortasındaki Tevfik Sırrı Gür parkına bitişik okulda eğitim süreci başladı. Kentte o tarihte başka bir okul olup olmadığını da bilmiyorum. Açıkça itiraf etmeliyim ki, ne okuduğumuz alfabeden ne öğretmenimden ne de arkadaşlarımdan hiçbir iz kalmamıştır. Arkadaşlarımdan hiçbirisi ile hayatımın hiçbir döneminde karşılaşmadığım için bunu doğal da karşılamak gerekmektedir.

İlkokul birinci sınıfla ilgili tek anım, depremde kaçarken başımı kapının pervazına çarpmış olmamdır.

Cezaevinin karşı köşesinde, bir çeşmenin karşısındaki iki katlı evin görüntüsünü de unutuyorum.

Sonra deprem boyunca kar altında çadırda yaşadığımızı unutamadım. Deprem günlerinde evimizin karşısındaki düzlükte kurulan çadırda kalmıştık. Çadırdaki sobada yakılmak üzere evin bodrumundan odun getirirken çektiğimiz korkular unutulabilecek gibi değildi.

O günlerde biz okulda iken mahallede silahlı bir kavga olmuş, yaralı, karda açılmış patikadan hastaneye doğru giderken bizler karşısına çıktık. O günlerde araba olmadığı için çok kar yağdığı zamanlar insanlar açılmış patikadan gidip gelirlerdi. Yaralı bizlerle karşılaşınca, bir elini kanayan yarasında, diğer eliyle başlarımızı okşayarak; "Bebeler çabuk geçin!" diye bizleri şefkatle okşuyordu. O yaralı Kürdün o gün gösterdiği merhameti ben hiçbir zaman unutmadım, bu davranışı özellikle terörün acımasızca çocuk, hasta, silahsız canları aldığı günümüzde hep hatırladım.

Babam ile birlikte iş gezilerine katıldığım aile albümündeki resimlerden anlaşılıyor. Babama Erzurum Özel İdare Muhasebe Varidat Müdürlüğü önerildiği zaman hemen kabul ettiği anlaşılıyor.

O yıl Erzurum'da Hükümet Konağı'nın arkasındaki okulda ikinci sınıfa gittim. Üç ay okuduğum Erzurum'daki ilkokul ikinci sınıftaki tek anım ise beni dövmeye kalkışan çocuklara, İlk Öğretim Müfettişi olan Bahri Dayımın engel olması, beni dövmeye çalışanların elinden kurtarmış olmasıdır.

Yıl bitmeden de Bitlis'e geldik. Yedi aylık Erzurum ikametinden bende kalan en önemli izlenim, Cumhuriyet Caddesi'nin iki yakasındaki Hükümet binası ile Belediye binası idi. Hükümet'te Özel İdare ve Maarif daireleri de vardı. O binaları uzun yıllar devasa bloklar olarak hatırladım. 1993 yılında TBB'nin Erzurum'daki genel kuruluna giderken, karşıma çıkan binaların küçüklüğü, mütevazılığı beni şaşırttı. Çocukluk anıları hakkında şüphe duymama neden oldu.



Teoman Ergül'ün "A'dan sonra B geliri" öğrenemediği günler...



Babam Bitlis'te göreve Aralık ayında başladı. Bitlis karı ile ünlüdür. Hatta Türkiye'de en çok kar Bitlis'te yağar denilir. Şimdi bile İnternet sitesinde Bitlis'i ararken çok sayıda kar resmi bulursunuz.

O zamanlar evimiz ve mahallemiz ile okul arasında büyük bir boşluk vardı. Muş'ta olduğu gibi Bitlis'te de mahallenin en ucundaki okul öğrencileri, bir büyüğün denetim ve gözetiminde yola çıkarlar, yol üstündeki çocuk ve gençleri alarak güvenli ana yola çıkarırlar veya okula götürürlerdi. Akşam okuldan dönüşte aynı düzen yapılırdı. Arabanın olmadığı, yolların bir patikadan ibaret bulunduğu günlerde güzel bir dayanışma örneği idi.

Bitlis'te ilkokulun son üç yılını okudum ve Bitlis ilkokulundan mezunum. Okulun adını anımsamıyorum. İsmet Paşa İlkokulu olabilir. İsmet Paşa'nın "*devr-i saadeti*"nde memleketinde isminin ilk önce akla gelmiş olması da doğaldır.

Bayramlarda ilk şiirimi orada okudum. Kayak kaymasını orada öğrendim. Babamın iş bilir bir ustaya yaptırdığı bir çift tahta kayakla kayabiliyordum. Pazar günleri mahallenin, hatta kentin çocukları, gençleri kafieler halinde evimizin eteklerinde bulunduğu dağ öğleye kadar tırmanırđık, sonra büyüklerin gözetim ve denetiminde geniş kavisler çizerek eve dönerdik.

Sünnetimi orada yaptırdılar. Cinselliğın, kızların ve erkeklerin farklılığının bilincine orada vardım.

İlk sinemaya orada gittim. Halkevi salonunda aklımda kaldığına göre, *On Üç Kahraman* gibi bir adı olan bir film seyrettim. Bir değirmende sıkışmış on üç savaşıncının kahramanlık öyküsü anlatılıyordu. Sonra bunun etkisi ile lise birde Çeçenlerle ilgili bir piyes yazmaya kalkıştım. Gerçi edebiyat öğretmenimiz beğenmişti, ama elimde bir metni olmadığı için bir şey söylemek imkânım yok.

Babam iki yıl sonra CHP Şiir Ödülü yarışmasına katıldı. Çok uzun yıllar evimizde, çevremizde Bekir Sıtkı Tarancı'nın ödülü kazanan şiiri ile bu şiir arasında kıyaslamalar yapıldı. Sonra *Ömrümüz* adlı altı şiirini içeren bir küçük risale yayımlandı. Şiirler "*Bunlar, on beş yıllık ciddi bir şiir çalışmasının muhassalası olup okur'a hakei şiiri tattırmak iddiasındadırlar.*" şeklinde sunuluyordu.

Galatasayılığım Bitlis'teki kazançlarımdan biri olmalı. Bir kere Bitlis'in futbol takımının rengi sarı kırmızı idi. Teyzem anneme ikide bir mektup yazıyor, beni İstanbul'a göndermelerini, kocası Murat Uraz'ın beni Galatasaray Lisesi'ne kaydettireceğini söylüyordu. Bu koşullarda ismini duymadığım Fenerbahçe veya Beşiktaşlı olmam elbette ki mümkün değildi.

Bir de Bitlis takımında çok sevilen bir oyuncu vardı. Adını Kadri Dağ diye hatırlıyorum. Kışın kayar, yazın futbol oynardı. Kışın kırılan kemiği iyileşir iyileşmez, futbol sahasına koşardı. Bazen de futbol sahasında kırılan ayağını kayak sahasında iyileştirirdi. Çocuk beynimde o benim için gerçek bir kahramandı.

Futbol sahasında belirli zamanlarda horoz dövüşü yapılırdı. Babam iki Hint horozu almıştı. Onlarla kimse ilgilenmiyordu. Diğer tavuklar ve horozlar ne yiyorsa, onlar da onu yiyorlardı. İsrarım üzerine, bir gün annem beni çok erken uyandırdı. Horozlarımlı koltuğumun altına aldım. Futbol sahasında kurulan İplik Pazarı'na götürdüm. Bir de küçük hasırım vardı. Horozlarımlı güya onun üzerin-

de dövüştürecektim. Ama bakımlı ve dövüğe alışmış horozların vahşi dövüşlerini, biri birinin gözlerini çıkarmalarını seyredince, dövüştürmekten vazgeçtim, bir daha da dövüş lafı etmediğim gibi, horozların yanına da yanaşmadım.

Bitlis denilince iki portre ön plâna çıkıyor. Biri Cemile Bacı veya Ebe Cemile veya Kürt Cemile... İri yarı, annemden biraz uzun, yazmasının ucu her daim dişleri arasında dolaşırdı. Yalçın'ın ebesi olması yanında, annemin de can yoldaşı idi. Kışın yenilmek üzere pekmez ve kavurma yapar, ev işlerinde anneme yardım ederdi. Cemile Bacı evimizden hiç çıkmazdı.

Cemile Bacı'nın kocası eşkıyalık yapmıştı. Onun Kürtlükle, Türklükle, hila-fetle, Cumhuriyetle bir ilgisi olduğunu zannetmiyorum. Kocasını sadece geçim ve şeyhinin isteği doğrultusunda eşkıyalık yapmıştı. Anneme kocasının tüfekle "tay-yare" düşürmüş olduğunu anlatmıştı.

İkinci sima bir icra memurudur. Daha sonra anlatacağım gibi kollarımın arasında can verdi.

Bizim ilk oturduğumuz evin bahçe duvarına komşu büyük, ancak çevredeki diğer evler gibi yıkık dökük, büyük bir ihtimalle Ermenilerden kalma, iki katlı bir taş konak vardı. Konakta, kiracı olarak İcra Memuru oturuyordu. Biz çocuklar, evin önündeki sahada top oynarken yanımızdan geçtiği için sıksa, belki bükülmüş, gözlüklü bu zatı hayal meyal hatırlıyorum. Ama ne ismini bilirdik, ne sesini duymuştuk. Bir gün sabah mahalleye İcra Memurunun karısının balta ile parçalandığı haberi bomba gibi düştü. Annem dâhil bütün mahalle kadınları tanık olarak dinlendi. Savcıya veya karakola ifade vermek üzere giderken annemin gösterdiği telaş ve duyduğu heyecan bugün bile gözlerimin önündedir. Sonra fail bulunamadı veya bulundu da ben bilmiyorum.

Ancak yirmi yıldan fazla bir süre sonra, bu icra memuru ile karşılaştım. Her-men tanıdım. Bu olay dolayısıyla insan hafızasının gücünün ve bilinçaltı denen mekanizmanın mükemmelliğinin beni nasıl şaşırttığını anlatmalıyım.

Tabii bir de amâ hafızı anlatmalıyım. Annem bütün çocuklar gibi benim de dini vecibelerimi, hiç değilse dualar ezberleyip namaz kılmayı öğrenmem için, mahalledeki amâ hafıza götürdü. Bir veya iki gün gittim. Hafızın karısı, "Toman sen artık gelme," dedi. Anneme söyledim, çok kızdı ve hafızın evine gitti. Hafızın karısı, doğrusunu söylemiş: "Hanım senin kocan memurmuş; başımıza bir iş gelir sonra." Diğer çocuklar kursa devam ettiler. Hafızın başına bir iş geldiğini de hiç duymadım.

Babamın yeni atandığı Kırşehir'de ortaokula başladım. Tepede bir okul vardı. Daha sonraki ziyaretimde küçük, daracık bir tepe olduğunu gördüm, ama o günlerde, tepe üstü bana çok geniş gelirdi. Tatil günleri çıkar orada top oynardık. Öğleleri on kuruşa ekmek ve çemen yer, tek içecek olan beyaz gazoz içerdik.

İlk önce Kayseri yolu üzerinde tek katlı bir evde oturduk. Bir ara komşumuz Dr.ERCÜMENT Alacakaptan ile tarih öğretmenimiz idi. Sonra onun karşısında iki katlı bir eve çıktık. Her iki evin de arkasında geniş, bakımsız meyve bahçeleri vardı. Ne kadarı eve dâhildi, bilmek imkânı yoktu, ancak yıkık bahçe duvarları



bahçelerin büyük kısmı ile evin ilgisi olmadığını gösteriyordu. Ancak sahipsiz görüldüklerinden gece gündüz içinde dolaşabiliyorduk.

Kırşehir denince aklıma ilk gelen Müfit (Kurutluoğlu) Hoca olur. Bazen okul dönüşü veya okula giderken de rastlardık, ama Müfit Hoca'nın üzerimizdeki etkinliğinin en önemli göstergesi mahallemizde idi. Yoldan geçerek evine giderdi. Devetüyü paltosu, ruğan ayakkabıları ve siyah bastonu ile köşeden görüldüğünde hepimiz müfettiş Yılmaz Bey'in köşesindeki çeşmenin önüne dizilir, onun geçmesini beklerdik. Kimimiz selam verirdi. Ama o küçümencik adamın selamı bizim için büyük önem taşırdı. Bu Müfit Hoca, Atatürk'ün Birinci Meclisi'nde Kırşehir milletvekilliği yapmış, Müfit Kurutluoğlu idi. Onun çarşıdan geçişi de aynı seremoni ile olurdu. Avukat olduğunu sonradan öğrendim. O geçerken esnaf aynen bizim gibi ayağa kalkar onu saygı ile selamlardı. Sonradan seveni kadar sevmeyeni olduğunu da öğrendim. Ama ona saygısızlık yapanı hiç görmedim, duymadım. Hatta bir defasında "Müfit Hoca geliyor," sözü üzerine kavga eden esnafın ayrıldığına bile şahit oldum. Yeni deyimimle Müfit Hoca benim için tam bir "şehir efsanesi" idi.

Kırşehir o yıllarda politika bağlamında çok hareketli günler yaşıyordu. Nitekim 1950 seçiminde CHP, DP ve CKMP birer milletvekili çıkarmıştı. CMKP milletvekili Osman Bölükbaşı idi. Sonraları başka illerde de dinlediğim için onun memleketindeki konuşma tarzı ve niteliğinin farklı olduğu düşüncesindeyim. Seçim kampanyası sırasında onun toplantılarını Kırşehir'de dinlemenin zevki



Kırşehir Ortaokulu'nda

ayrı idi. Ben hiç bilemiyorum, ama babam, babası Ahmet Ağa'nın sofrasını ve etkinliğini anlata anlata bitiremezdi.

1951 yılında, Cumhuriyet Meydanı'ndaki Atatürk heykelinin, Kemal Pilavoğlu adındaki kişinin Ticani diye adlandırılan dini örgütü tarafından parçalanması, Kırşehir'de gençlik ve siyasi parti mitinglerinin yapılmasına neden olmuştu. Yeni heykeli açmaya Cumhurbaşkanı Celal Bayar gelmiş, şiir ve nutuklardan sonra heykelin üzerindeki bayrağı indirmişti. Atatürk ve Cumhuriyet karşıtı eylemlerin, DP döneminde ilki bu olacaktı. Atatürkçüler de yeni bir olay çıkıncaya kadar Kırşehir'i ziyaretgâh yapmışlardı.

Babamın hemşerisi, ancak birbirlerinden pek fazla hazzettiklerini sanmadığım, asıl mesleği öğretmenlik olan kitapçı Kemalettin Şenocak anılarım arasında önemli bir yer tutmaktadır. O gelmeden önce kırtasiye ihtiyaçlarımla birlikte kitap isteklerimi de Belediye Başkanı'nın oğlu ve sınıf arkadaşım Erhan'ın ağabeyi Ali Baytok karşılardı. Sonraları Kemalettin Ağabey'in kitapçı dükkânından çıkmaz oldum. Sanırım kiralık kitap da veriyordu. Ama ben hemşerilik hakkımı kullanıyordum, hiç para verdiğimi hatırlamıyorum. Şinasi'den Hüseyin Rahmi'ye, ne bileyim Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf'a kadar bütün Türk yazarları ile on ciltlik *Pardayanlar*'ı, üç ciltlik *Lükres Borçiyâ'yı*, *Madam Bovary*'yi, Fransız – Hugo, Balzac vs.- ve Rus klasiklerini –Dostoyevski, Tolstoy, Gorki, Puşkin gibi- ve daha nice kitabı o günlerde okudum. Henüz sol kitaplar furyası başlamadığı için doğu ve batı klasikleri ya da macera kitapları bize yetip de artıyordu. Geceleri elektrik olmadığı için gaz lambası ışığında yatağımda sabahlara kadar okurdum. O çağda bu kadar kitap okumanın yararlı mı yoksa gereksiz mi olduğuna karar veremiyorum. Tek tesellim, “*kültürün, unuttuğumuz şeylerden arta kalan olduğuna*” dair tanımıdır.

Kemalettin Ağabey'in de etkisi ile eski yazı öğrenmek istedim. Bana bir alfa-be kitabı verdi. Başladım. Babam “Ne yapacaksın, Fransızca öğren,” dedi, engel olmadı ama yardım da etmedi. Annemin yardımıyla bir yere kadar geldim. Ama devam ettiremedim.

Pardayanlar'ı okuduğum bir gecenin sabahında yastığım kan içinde uyandım. Burnum kanamıştı. Tamponlar, doktorlar fayda vermedi. Kan durmuyordu. En sonunda Devlet Hastanesi'ne yatırdılar, sonuç alınamayınca damarı dağlayacağız dediler. Yapılacak operasyonu korku içinde beklerken Mucur veya Hacıbektaş'a tayini çıkan büyük dayımın oğlu Dr. Turhan Ağabey ile karısı küçük dayımın kızı Aygün Kırşehir'e gelmişler. Halalarına beni sormuşlar, annem durumu anlatınca, Turhan Ağabey ile Aygün bir faytonla hastaneye geldiler. Muayene etti, doktorlarla konuştu. “Olmaz öyle şey,” diye beni faytona bindirip eve getirdiler. Kalsiyum tedavisi ile sorunu çözdüler. O gün bugün burnumun kanadığını bilmem.

Kitap okuma alışkanlığını babam ile birlikte Kemalettin Ağabey'e borçluyum, baskı işlerine yakınlığımı da İsmail Usta'ya. Kırşehir Özel İdare Müdürlüğü Matbaası'nın başmürettibi idi. Uzun boylu, kibar bir zattu. Yaz tatillerinde canım istediği zaman matbaaya iner, mürettipler ve teknisyenler arasında gezerdim.



Şimdilerde çoğu matbaacının bile anlamakta güçlük çekebileceği deyimlerle anlatacağım işler yapardım. Arada bir İsmail Usta'nın öğrettiği şekilde kumpas tutar, hurufat dizer veya dizilmiş hurufatı kutulara dağıtırdım. Zaman zaman küçük sayfaları bağlamayı da öğretmişti. 1950 seçimlerinin hazırlıkları yapıyordu. Şimdiki gibi malzemenin merkezi dağıtımı yoktu. Seçim kurtasiyesini özel idare matbaaları basıyordu. Herkes meşguldü. Halkevinin sinemacısı İsmail Usta'ya bir el ilânı için yalvar yakar olmuştu. İsmail Usta direniyor, "Vallahi o işe ayıracak ne adamım, ne zamanım var," diyip duruyordu. Sonra bir kenarda dikilmiş, birilerini seyreden beni gördü, "Teoman yaparsa yapsın," deyiverdi. Sinemacıya beceremeyeceğimi söylediysem de İsmail Usta'nın "Ben yardım ederim," desteğini alınca, işe koyuldum. Filmle ilgili klişelerle güzel bir ilan yazısı "dizdim" önce. Sonra "bağladım". İsmail Usta gibi üzerine "ukladım", "boşluklarımı aldım". "Tekneye" almadan önce İsmail Usta geldi, eliyle yokladı. "Aferin" dedi. Sonra pedallı makineye verip bastı. O günden sonra Halkevi sinemasına bedava giriyordum. Bu benim basım işlerinden ilk kazancım sayılabilir.

Kırşehir Osman Bölükbaşı'nı seçtiği için sonraki yıllarda ilçe yapılıncaya, matbaa da Nevşehir'e götürülmek istenmiş. İsmail Usta buna direnmiş, matbaa Kırşehir'de kalmış. Benim tanıdığım ilk matbaa etrafındaki bu mücadeleyi, yıllar sonra, TBB'nin Nevşehir'de yaptığı bir genel kurulda armağan edilen bir kitapta okudum.

Eğitim hayatımda ilk ve tek tokatı, Kırşehir'de, kasadan atlayamadığım için beden eğitimi öğretmeninden yedim.

Türk şiirinin önde gelen ismi İlhan Berk'in eşi Edibe Hanım ilk Fransızca öğretmenimdi. İki yıl ondan okudum. Üçüncü sene İlhan Berk geldi derslere (1950–1951 dönemi). Kendisini öğretmen kürsüsünden aşağıda gezinirken, herhangi bir öğrenci ile ilgilenirken hiç hatırlamıyorum. Verdiği metinlerle boğuşan bizleri, "Bu geri zekâlılarla niye uğraşıyorum ki," edası ile iri, patlak gözleriyle ilgisiz süzerken anımsıyorum. Daha sonra yine bir sürgün olan Cevdet Bey'i Ziya Gökalp Lisesi'nde tanıdığımda, her devrimcinin veya devlet ile çekişen insanın aynı tepkiyi göstermediğini anladım. Tabii o günlerde biz İlhan Berk'in şairliğini, ileride "Türk şiirinin efesi" olabileceğini, hatta Samsun'dan sürgün geldiğini, solcu olması dolayısıyla "mimli" olduğunu bilmiyorduk. Öğretmenimizin davranışlarından algıladığımı yazıyorum.

Yıllar sonra bu satırları yazarken "Rahmetli öğretmenime acaba haksızlık mı ediyorum" duygusuna kapıldım. Ancak ölümü dolayısıyla Sıddık Akbayır'ın *Cumhuriyet Kitap*'taki (Sayı: 970) "Dokunduğu Her Şey Şiir" başlıklı yazısını okuyunca algılamamın doğruluğunu gördüm. Belleğim beni yanıltmamıştı.

1951 yılında ortaokulu bitirdiğim zaman, pek çok Anadolu kentinde olduğu gibi, Kırşehir'de de lise yoktu. İçişleri Bakanlığı babamın lise olan bir ile atanma isteğine karşı seçenekli bir öneri yaptı: Manisa ve Diyarbakır. Babam sonradan yaşamımda çok önemli bir yer tutacak Manisa yerine Diyarbakır'ı tercih etti. Bu kararında bütün gençliğini geçirdiği Muş ve Bitlis'e yakınlığı etkin olmuştur sanıyorum. Bilmediği Ege Bölgesi yerine bildiği, tanıdığı bir bölgede görev yapmayı tercih etmiş olmalıdır.

Diyarbakır Urfakapı'dan Karayolları, Vilayet ve Özel İdare'ye giden cadde üzerindeki lojman boş olduğu için, geçici olarak, bir odasına eşyalar kilitlenmiş, iki katlı bir evde geçirdim bütün yazı. Arada bir Fransızca dergi alıp, okumaya çabalarırken, diğer yandan da annemin yardımıyla eski yazı öğrenmeye çalıştım. Eski yazı öğrenimi, herhalde yardım eden olduğu için, Fransızca'dan hızlı gidiyordu. Lojmanın eski konuğunun kütüphanesinde eski yazı *Resimli Ay* dergileri vardı. Orada Reşat Nuri Güntekin'in *Harabeler Çiçeği* adlı tefrikasını sökmeye başlamıştım.

Lise birde edebiyat öğretmenim Perihan Hanım'dı. Bir şeyler öğrenmemiz, yazmamız için çaba gösterirdi. Şeyh Şamil'in etkisi altında Çeçen direnmesiyle ilgili küçük bir piyes denemesi yapmıştım. Onu okuyunca hoşuna gitti, hele kaynakçada – Ergül Kütüphanesi No. 10 gibi - düşüğüm bir nota gösterdiği ilgi kitapseverliğimin itici gücü oldu.

Fransızcaya Karabük'ten sürgün gelen Cevat Bey girerdi. Solcu olduğunu söylerlerdi. Okul dışında kimse ile konuştuğunu gören yoktu. Onun bizlere Fransızca öğretmek için çırpınmasını bugün bile minnetle anıyorum. Bize küçük resimler dağıtır ve gördüklerimizi Fransızca yazmamızı isterdi. Sabırla –İlhan Berk'in aksine- bir şeyler öğrenmemiz için çabalarlı.

İkinci sene Kazım Bey geldi Fransızcaya. Türkçü idi. Türkçe şiir okuyana Fransızcadan on verirdi. Çocuklar bunu gayet iyi sömürüyorlardı. Cevat Bey'in bir yılda yaptıklarını o da bir yılda yıktı. Sonucu biz dil öğrenmeden liseden mezun olduk. Hâlâ yanarım, Cevat Bey devam etse idi, Fransızcayı öğrenmiş olabilirdim diye.

Fransızca konusunda o günlerin bütün yetersizliğine karşın Viktor Hugo'dan bir uzun şiiri Türkçe'ye çevirmiştim. Napolyon'un Moskova'dan dönüşünü anlatan sanırım adı "Return" olan bu uzun şiir çevirisini yer değiştirmeler arasında kaybettim. Edebi bir değeri olduğunu sanmıyorum ama çabalarımın bir örneği olarak anmak istedim.

O günler yani 1951 ve sonrasında Ziya Gökalp Lisesi'nde önemli öğretmenler vardı: Fahrettin Kırzioğlu, Ahmet Kabakçı, Cavit Orhan Tütengil, Turan Erol gibi.

Diyarbakır'da Necip Fazıl ve *Büyükdoğu*'ya merak sarmıştım. O zamanlar *Büyükdoğu* gazete olarak çıkmaya başlamıştı. Gazete bayinin önüne ilk ben gider, gazetemi alırdım. Babam da okurdu, zaten bana hiçbir zaman okuyacağım, okuyamayacağım kitap, dergi, gazete konusunda bir telkinde bulunmadı.

Kırzioğlu hocalarımın –Fahrettin Amca Tarih, Nebahat Hanım da Coğrafya derslerine geliyordu– konuk geldiği bir Cumartesi veya Pazar günü annem para vererek beni Ulucami karşısındaki sebze, meyve haline gönderdi. Bir şeyler alacaktım. Kabzımalın yanında *Büyükdoğu Dergisi*'nin bir koleksiyonunu gördüm. Tam takımdı. Meyveden önce onu aldım, bisikletin arkasına koydum, eve getirdim. Annemden tekrar para alarak o kadar yolu döndüm, siparişi aldım.

Büyükdoğu, *Sebilülreşad*, *Serdengeçti* ve o tür dergiler ile Turancı yayınlar ilgimi çekiyordu, etkileri altında kaldığımı söyleyemem; ancak Atatürkçülüğüme, cum-



huriyete inancıma ve sosyal demokratlığıma boyut kazandırdıklarını yadsıyamam. Türk halkını kavramama, o gün okuduğum bu yayınların faydası oldu, ama beni dinci ya da ırkçı yapamadı. Sadece tarihimizin yaşamımızın bir başka önemli boyutu olabileceğini düşünmemi sağladılar.

Babamın Diyarbakır'da *Düşünme Sanatı, Konuşma Sanatı* diye iki kitap armağan ettiğini anımsıyorum. Bir de geçenlerde kitaplarım arasında Suut Kemal Yetkin'in Hegel'in estetik anlayışını özetleyen *Estetik* adlı bir broşürünü buldum. Arkasına düştüğüm nottan bu küçük eseri iki defa altını çizerek okuduğumu anlıyorum. Sanırım bunlar ve bunlara benzer okuduklarım ben de Necip Fazıl'dan daha fazla iz bırakmış, etki yapmış.

Lise ikide İzmirli bir öğretmenimiz vardı. Edebiyat öğretmeni idi sanırım. Zekiye Hanım, ince, zayıf bir genç kıydı. Aşırı derecede makyaj yapardı. Bundan dolayı da sınıfın kıdemli öğrencileri tarafından hafife alınır, hakkında ileri geri konuşulurdu. Bir sınav sonuçlarını okurken sınıfta tepki oluştu. Kargaburun Mutlu, ben, belki bir iki öğrencinin notu iyi idi. Geri kalan 3, 4 diye gidiyordu. Tepkiyi karşılamak isteyen öğretmen sesini yükseltince, ayaklar vurulmaya başlandı. Müdür Muavini fizik öğretmeni Ali Fuat Bey –Onu da ünlü öğretmenler arasına yazabilirim – gürültüye geldi. Soruşturma açıldı. Bizden elebaşı isteniyordu. Kimse isim vermedi. Bütün sınıfa ihtar verildi. Buna en çok Mutlu üzülüyordu. Biz önemsemiyorduk. Ancak bir süre sonra bu ihtarın nasıl geri alınabileceğini mümessil Ali Hacıyanlı araştırmaya başladı. Öğretmen affederse Ali Fuat Bey de yardımcı olacak, ihtarlarımız silinecekti. Bütün sınıf bir karar verdik. Yılbaşı tatili sırasında bir 5/A Gecesi düzenleyecek ve kendimizi öğretmene affettirecektik. Kolları sıvadık. Ali Hacıyanlı, Doğan Kotanoğlu, ben ve birkaç



Ersin Kandemir ile Diyarbakır caddelerinde

arkadaş daha toplantı üzerine toplantı yaptık. Bir program düzenledik. Ziya Gökalp Lisesi'nde o günlerde bir salon yoktu. Karne tatili dolayısıyla okul boş olacaktı. Sanırım ikinci kat merdiven başı bize verilecekti. Sıralardan bir sahne yapacaktık. Para toplanıldı, okul idaresi de yardımcı oluyordu. Güzel bir program çıktı ortaya. Sunuculuğu bana yüklediler. Rahmetli Doğan bütün salonu, sahnenin iki yanını Karagöz-Hacivat figürleriyle donattı. Sınıfımızın bütün velileri, kardeşlerimiz davetliydi. Şiirler okundu,

şarkılar türküler söylendi. Küçük bir temsil sunuldu. Gece halkoyunları ile bitti.

Halkoyunlarından önce Zekiye Hanım'ı sahneye davet ettim. Sahne arkasında zor ikna edebildik konuşmaya. İnadından veya bize kızgınlığının devam etmesinden değil, heyecanından dolayı sahneye çıkmak istemiyordu. Bana, "Sen beni öldürecek misin?" deyip duruyordu. Sonunda çıktı sahneye, bizleri affetti. "İyi ki bu çocuklara kızmışım, ne yapabileceklerini gösterdiler," diye de güzel bir söz söyledi.

Halkoyunları oynanırken, sonradan ünlü bir ressam olarak tanıdığımız Turan Erol'un heyecanını ve "Hey, hey!" diye bağırışını hiç unutamam. İstanbul'dan Diyarbakır'a yeni gelmişti. Gördükleri karşısında heyecan duyuyordu.

O yaz Zekiye Hanım tatil için gittiği memleketi İzmir'de öldü. Aşırı makyajının nedeni de anlaşılmıştı. Yüzünün sarılığını gizlemek için sürünürmüş. Allah gani gani rahmet eylesin.

Ali Hacıyanlı, Doğan Kotanoğlu, Ersin Kandemir Diyarbakır Lisesi'nden yakın arkadaşlarımdı. Doğan ve Ersin genç yaşta aramızdan ayrıldılar.

Ersin değişik, renkli bir çocuktü ve aslında bağdaşmayan mizaçlarımız, alışkanlıklarımız ve davranışlarımız olmasına rağmen iyi arkadaştık. Anasızdı. İstasyon mahallesindeki evlerinden sabahları bize gelir, beraber kahvaltı yapar, bisikletini bizim bahçeye bırakır, beraber okula giderdik. İçki ve sigara içerdi. Benim ise o taraklarda bezim yoktu. Arkadaşlığımıza şaşırırlardı. Kırzioğlu'nun, "Dinince dinlensin," sözünü hiç unutamadım.

Bir de babam, yanılmıyorsam, *Şark Postası* adlı bir gazetenin idarehanesine gidip gelirdi. Kendisi bir şey yayımladı mı bilmem ama benim Ömer Seyfettin'in Bahir Hoca'sından esinlenerek yazdığım bir nesir ile Diyarbakır Öğretmen Okulu'nda konferans veren Nurullah Ataç'la ilgili, Doğan Nadi tarzında yazdığım iki notu yayımlattığını biliyorum. Bunlar benim "ilk" yayımlanan yazılarımdır. Maaşef bugün elimde bulunmuyor.

Diyarbakır'da ikinci "ilk", çalışma hayatına başlamamdır. Lise ikinci sınıfın ikinci karnesinden sonra boyumla kilom arasındaki açık farklılık dolayısıyla heyet raporu ile sınıf geçmiş sayıldım. On beş yirmi gün evde istirahat ettim. Sonra babam bana Karayolları 9. Bölge Müdürlüğü'nde iş buldu. Evde eski bir daktilodan iyi kullanmasını öğrenmiştim. Muhabere bölümünde çalışmaya başladım. İlk maaşımdan da 20 mikron altın kaplama bir kol saati aldım. Hâlâ durmaktadır ve çalışır vaziyettedir.

Babam 1953 yılının sonlarına doğru Diyarbakır'dan Zonguldak'a atandı. Kardeşim Oya ve ben Mehmet Çelikel Lisesi'nde eğitime devam edecektik. Babam bir gün bizleri Lise Müdürü'nün odasında yalnız bıraktı. Bir öğretmen bizleri sınıfımıza götürdü. Daha önceleri okul başlarken törenden sonra okula devam ettiğimiz için hiç yalnızlık çekmemiştik. Bu sefer Oya'dan ayrılırken hem kendim hem de onun için endişeliydim. Sınıfa ilk girdiğimde bütün gözler üzerimdeydi. Sonradan öğrendiğime göre öğrenciler beni sevmişlerdi. Nitekim ders arasında hemen kaynaştık. O gün kurulan dostluk uzun yıllar devam etti, hâlâ da devam etmektedir, aramızdan ayrılanlar dışında.



Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi Müdürü ve edebiyat öğretmenimiz Mehmet Gürtunca keyifli bir adamdı. Yıl ortasında –lise üçüncü sınıfın ikinci sömestrinde- Diyarbakır’dan Zonguldak’a babamın tayini üzerine nakledildiğimi bayan öğretmenler bir türlü kabullenmediler. Bana çeşitli zorluklar gösteriyor, zulmediyorlardı. Mehmet Gürtunca davranışı ile öğrencilere rahatlık veriyordu. Beni her tahtaya kaldırışında klasik bir sorusu vardı. “Anlat bakalım Diyarbakırlı, ‘Diyarbakır kızları kibritsiz lamba yakar!’”

Öğrencilerin beni hemen kabullenmelerine, içlerine almalarına karşın bayan öğretmenlerin garip bir yaklaşımı vardı. “Zonguldak Lisesi o kadar palas mı ki buraya geldin,” diye açık açık soruyorlardı. O yıl dışarıdan gelenlerden iki kişi kalabilirdik Zonguldak’ta. Biri ben, diğeri Salim Solakoğlu. Sonuna kadar da direndik. Mehmet Çelikel Lisesi’nden mezun olduk.

İkinci karne notumda, edebiyat, beden eğitimi, resim derslerinden başka iyi not yoktu. Halbuki Diyarbakır’dan gelen notlarımda bir tek Biyoloji notum dörttü. Diğerleri yüksekti.

Annem ortaokul öğretmenlerinden Çapa’dan veya Erzurum Kız Öğretmen Okulu’ndan arkadaşı Ganime Hanım’a, “Teoman kötü bir öğrenci değildir, bu notları bir türlü anlayamadım,” diye yakınınca, Ganime Hanım öğretmenlerimle konuşmuş, sonucu anneme şöyle özetlemiş: “Aldırmasın, öğretmenleri de onu seviyorlar. Ama onu deniyorlar. Hiçbir şey olmamış gibi davranın!” Gerçekten de üçüncü karne de ders notları zayıf olmakla birlikte “kurul kararı” ile sınıf geçtim. Mehmet Çelikel Lisesi’nden pekiyi derece ile de mezun oldum.



M. Çelikel Lisesi son sınıf öğrencilerinden bir grup öğle tatilinde

Atila İlhan'ın “ne kadınlar sevdim zaten yoktular” şiirini bizim ilk gençliğimizde ve gençliğimizde ortaokul ve lisede kızlarla olan ilişkilerimizi özetleyen ögeler taşıdığı için çok severim. Özellikle Anadolu kentlerinde, kasabalarında “sevdiğimiz kızlar” gerçekten yoktular. Biz hayallerimizin peşinde düşler kurardık. Biz onlar, onlar bizim için sadece “umuttular.” Sıcaklıklarını, nefeslerini hissetmezdik, kokularını genzimize çekmemiz mümkün değildi. Gerçekten yoktular. Onların sevgimizden haberleri olmazdı, haberleri olsa yanıt veremezlerdi. Paltunun cebine, cevabının gelmeyeceğini bile bile gizlice bırakılmış bir pusula ve en cesurlarımızın kalem, cetvel, silgi verirken sağladığı kısacık bir temas heyecanlarımızın kaynağı olurdu. Evlerimizde, cebimizde telefon yoktu. Birbirimizi arayıp, e-mail atamazdık. Bilgisayar yoktu, chat yapamaz, e-mail gönderemezdik. Yüz yüze sohbet edemezdik. Anadolu’da gençlerin “sevgileri” gerçekten görülmezdi. Ve şimdi onların nerelerde olduğunu çoğumuz bilmemekteyiz. Onun için de hiçbiri hakkında anılmaya, anlatılmaya değer bir anı yoktur. Çünkü hiç biriyle el ele tutuşup gezmedik; hiç biri ile dirsek dirseğe oturup, sıcaklığını duyarak iki mısra şiir okumadık. Her şey kendi “derûn”umuzda geldi, geçti.

Diyarbakır ile Zonguldak'ın sosyal yaşamları ve insan ilişkileri çok farklıydı. Bu özellikle kızlar açısından önem kazanıyordu. Diyarbakır'da sınıfımızda bulunan kızlar teneffüs zili çalar çalmaz, art arda sınıfı terk ederler, ya koridorda ya da okul bahçesinde bir kenarda toplaşır, kendi aralarında konuşurlardı. Aralarına kardeşleri ya da bir yakınları girebilirdi. Aksi ne olurdu? Kız diğer oğlanların üzerinde hak iddia edebilecekleri bir üne kavuşurdu. Kızı korumak için akrabaları, komşuları ve üzerinde hak iddia edebileceğini zannedenler çevresinde toplanır bir cephe oluştururlardı. Oğlan ise doğal düşman ilân edilirdi. Kızın çevresinde toplaşanlar oğlanı bir yerde kısıtırlarsa feci şekilde döverlerdi. Ertesi gün okulda bu dayanın öyküsü anlatılırdı.

Diyarbakır'da bizim de Ersin'le başımızdan böyle bir macera geçmişti. Ancak Ersin'in uyanıklığı sayesinde dayak yemeden kurtulmuştuk.

Bazen de iş iki cephenin çarpışmasına dönüşürdü. Böyle bir büyük kavganın nedeni ise çok basitti: Kızlar... Bazen ne kızın bir şeyden haberi olurdu ne de ailesinin.

Zonguldak'ın farklılığını daha ilk teneffüste gördüm. Kızlar birbiri ardına dışarı çıkacaklarına soba başına toplanmışlardı. Çevrelerinde de oğlanlar, sohbet ederlerdi. Bu benim Diyarbakır'da ve Kırşehir'de görebildiğim bir tablo değildi.

Zonguldak'ta bahar geldiğinde etkinlikler farklılaştı. Kim nasıl karar verir, nasıl düzenlerdi bilmiyorum, ama kara tahtaya bir yazı yazılırdı: “Pazar gününü Kapuz’a (veya Kilimli’ye veya Kozlu’ya) sınıf gezisi var. Falan yerden hareket edilecek”.

Geziler son sınıfta daha sıklaştı. Bu gezilere bayan öğretmenler de katılırdı. Hiçbir erkek öğretmenin geziye katıldığını görmedim. Fizik öğretmeni sevgilisi bizimle birlikte olduğu için Beden Eğitimi Öğretmeni Çetin Yılmaz, arkadaşları ile gezinin yapıldığı semte uğradı sadece. Ama ne soframıza davet edilirdi, ne de konuşulurdu. Çevremizde dolaşır giderdi.



Ben bu gezilerde kız-erkek aşk veya flört ilişkisine dair bir ize rastlamadım. Sadece arkadaşlık vardı. Elbette ki, doğanın yeşerttiği libido her iki cinste de birbirinin ilgisini çekecek marifetlerin ortaya konulmasına neden oluyordu, ama ilişkiler son derece olgun ve ölçülü idi.

Ben kız erkek ayrımı olmaksızın arkadaşlığı, dostluğu Zonguldak'ta gördüm, yaşadım. Hâlâ da dostluklarımız devam eder ve ben bundan son derece mutluluk duyuyorum. Eşim de kız arkadaşlarımla tanışmaktan memnun ve onları benim kadar seviyor, görmek istiyor.

Biz liseye girdiğimizde, lise eğitimi dört yıl oldu. Son yıla geldiğimizde de üç yıla indi. Son sınıfta okul idaresince de mağdur görülüyoruz, bu nedenle bazı imtiyazlarımız vardı. Sosyal etkinliklerle daha fazla ilgileniyor, okulu dışarıda temsil görevi çoğu kez Fen ve Edebiyat bizim yedinci sınıflara düşüyordu.

Bizim sınıfın büyük çoğunluğu ortaokuldan beri bir arada idi. Sonradan katılan birkaç kişi idik. Ben, Salim Solakoğlu, İlhan Eraslan, Gök gibi. Salim'le ben çok çabuk kaynaştık eskilerle. Salim türküleriyle ben de sosyal hareketliliğimle. Bazen Salim'le birbirimizi de tamamlıyorduk, türkü söylemek hariç. Bu sınıf hâlâ yılda bir kere toplanır, eski anıları yad eder. Ben her zaman katılamasam da gönlüm her zaman onlarla beraber.

Genellikle işçi, memur ve esnaf çocuğu olan arkadaşlarımla ilgili olarak, 1950-60 döneminin sosyal yapısını gösterecek bazı bilgiler vermek istiyorum. Fen bölümü 17, Edebiyat bölümü 13 olmak üzere son sınıfta 30 öğrenci vardı. Altı sınıf arkadaşımız haricinde diğerleri üniversiteye gittiler ve her biri mesleğinde başarılı oldu.

Kız arkadaşlarımızdan üçü (Türkan Somuncuğlu, Birsen Polat, Olcay Sağkan), biri profesör olmak üzere (Olcay Sağkan) tıp alanını seçmişti. İki arkadaşımız (Yılmaz Sevi ve Tayyar Kuşçu) Denizcilik Yüksek Okulu Gemi Makinaları bölümünü bitirdi. Bir arkadaşımız (Kemal Özkan), İTÜ Maçka Okulu'nda, bir arkadaşımız (Seyfi Tokar) İTÜ İnşaat Fakültesi'nden İnşaat Mühendisi, iki arkadaşımız (Zekai Akçan, Kemal Yılmaz) da İTÜ Maden Fakültesi'nden Maden Mühendisi olarak yaşama atıldılar. Zekai Akçan bir süre TKİ Genel Müdürlüğü de yaptı. İTÜ Mimarlık (Çetin Cimit) ve Maçka Mimarlık'tan (Mustafa Özkul) mezun iki mimarımız oldu. İki arkadaşımız (Suzan Özün, Hüseyin Karaayvaz), Ankara Fen Fakültesi Kimya bölümünü bitirdiler. Suzan MKE Genel Müdür yardımcılığına kadar yükseldi. Hüseyin Karayvaz en son Başbakanlık Denetleme Kurulu üyesi idi.

Hukuk Fakültelerinde okuyan yedi arkadaşlık (Naim Sipahioğlu Celal Yetimoğlu, Behzat Doğanay, Kızıltan Ulukavak, Latif Saraç, Saim Özmen ve ben). Hepimiz Ankara'da okuduk. Kızıltan Ulukavak daha önce Ziraat Fakültesi'ni bitirdiği için Hukuk'u bizden sonra bitirdi. Kızıltan Ulukavak, Safranbolu'yu bugünkü turistik belde haline getiren Belediye Başkanı olduğu gibi, siyaseti bıraktıktan sonra Başbakanlık Denetleme Kurulu Başkanlığı'na kadar yükseldi.



1954 yılı 23 Nisan Bayramı'nda M.Çelikel Lisesi. Teoman Ergül takım komutanı, Beden Eğitimi öğretmeni Çetin Yılmaz

Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun Ünal Saruhanoğlu var. İlhan Erarşlan, İÜ İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Türkiye Jokey Kulübü Genel Müdürü olarak emekli oldu. İbrahim Gökbayrak, İstanbul Eczacılık Fakültesi'ni, Vedat Demirel Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni, Yusuf Dal da Harp Okulu'nu bitirdi.

Görüldüğü gibi başarı oranı yüksek bir sınıfta ve ortamda iki yıl geçirdiğim için şanslı olduğumun bilincindeyim. Aramızdan ayrılanlara rahmet, geride kalanlara sağlıklı, mutlu bir yaşam diliyorum. Hepsini sevgi ile anıyorum.

İlk mikrofon deneyimimi Zonguldak'ta yaşadım. Felsefeci Fikriye Hanım son sınıfta bize derse geliyordu, Fencilerin de sınıf öğretmeni idi. Yıl sonuna doğru Fen ve Edebiyat bölümleri arasında "Doğa mı? İnsan mı?" diye özetlenebilecek bir konuda münazara yapmayı önerdi, iki sınıf da öneriyi sevinçle karşıladı. Fikriye Hanım, altıncı sınıfta birlikte okuduğumuz için hepimizin öğretmeni idi, ama açıkça Fencileri tutuyordu. İki tarafın da çalışmalarını koordine ederken biz şüpheye düştük ve bir süre sonra Fikriye Hanım'a doküman ve trüklelerimiz hakkında bilgi vermemeye başladık.

Edebiyat bölümünün başkanı bendim. Fenci arkadaşlarımıza haber vermeden, Halk Kütüphanesi'nde arama yapıyor, tartışıyor, münazara gününe hazırlanıyorduk. Şüphelendi ama bizim tembelliğimize verdiği için pek üzerinde durmadı. Açıkça Fencilerin kazanacağını söyleyip durdu.

Münazara Belediye Salonu'nda yapıldı. Vali ve daire müdürleri, Belediye Başkanı ve çok sayıda öğrenci izlemeye gelmişti. Biz düşüncemizi daha iyi



ADIM

Bu Sayıda

BAŞLARKEN
HEP GÖRÜRÜM
ADIM !

YENİ YILA GİRERKEN
BASIN ve DERGİMİZ
HAYÂL SUKUTU

TALEBELERE ÖĞÜTLER
ATATÜRK, İNKILAPLAR
VE BEN

VEDA ÇAYI
"AŞK-I MEMNU"
DERGİLER ARASINDA

ŞİİRLER

YOL VERİN DAĞLAR
EFKÂR
GARİP KİŞİ

OKUL - SPOR, EĞİTSEL KOL FAALİYETLERİ

Çetin YILMAZ
Fatma Süzme AFYONLU
Maksude ÇUBUKÇU

Aysel TÜFEKÇİOĞLU
Teoman ERGÜL
Atilla AKALIN

Çeviren : Vedat DEMİREL
Yılmaz BIÇER

Teoman ERGÜL
Kumru ÖZKAN

Tayyar KUŞÇU
Lâtif SARAÇ
Kumru ÖZKAN

15 O C A K 1955

Teoman Ergül ve arkadaşlarının çıkardığı, yayın hayatı ancak iki süren *Adım* dergisi...

savunduğumuz için Fikriye Hanım'ın hayret ifade bakışları arasında münazarayı kazandık. Yer çekimi için yaptığım numarayı çok beğendiğini söylemeden de edemedi.

Peyami Safa'nın çıkardığı *Türk Düşüncesi Dergisi*'nde yayımlanan bir makaleden okumuştum. Doğa kanunları, örneğin yer çekimi kanunu diyorsunuz ama yere düşen bir parayı insanoğlu tutar ve kanun yürümez, diyordu makalede. Bu düşünceyi ben de sahnede uyguladım:

- Şimdi bakın, arkadaşlarımla büyük değer attetikleri yer çekimi kanununa göre şu elimdeki parayı bırakınca düşecek, sahneden aşağıya süzülecek ve Vali Bey'in ayakları arasında kaybolacak. Oysa... dedim ve bıraktığım parayı öbür

elimle tuttum. Büyük alkış aldım. Babamın, Vali ve arkadaşlarının tebriklerini kabul ederken keyfine diyecek yoktu.

İlk kongre ve politik tecrübemi Zonguldak'ta geçirdim. Okulun sosyal kolları bir başkan seçecekti. Bizim sınıf beni aday gösterdi. Erdem Karaismail de altıların adayı idi. Seçimi kaybettik, ama dernekler, kongre, kanun, seçim hakkında ilk bilgilerimi o seçimde edindim.

Okuma alışkanlığımı o günlerde de sürdürdüm. Örneğin, Suud Kemal Yetkin'in Hegel'in *Estetik* anlayışını özetleyen bir broşürü o yıllarda iki defa okuduğumu arka sayfaya düşmüş olduğum nottan öğreniyorum.

Arkadaşlar bu kaybı unutmadılar. Değişik bir şey yapmaya karar verdik ve okul idaresine dergi çıkarmak istediğimizi söyledik. Beden Eğitimi öğretmeni -sonraları CHP Mersin milletvekili- Çetin Yılmaz'ın denetim ve gözetiminde mali imkânlarından düzenleme ve baskı işlerine kadar, babamın sağladığı destek ve yardımıyla, benim ilgilendiğim *Adım* böyle çıktı. İki sayı çıkarabildik ama sosyal kollar seçiminde kaybettiğimiz prestiji fazlasıyla geri almıştık.